

Innspill fra Juristforbundet til Dokument 8:41 S (2022-2023) Forslag om styrking av barnehusene-helhetlig ivaretagelse og oppfølging av barn i saker om vold og seksuelle overgrep

Juristforbundet deler forslagsstillernes vurdering av at reformen om å opprette barnehus var en svært viktig reform for barns rettssikkerhet i saker som omhandler vold og overgrep. I politianmeldte saker om vold og seksuelle overgrep mot barn, er Statens barnehus et viktig tilbud for å innfri barns rett til en trygg oppvekst, fordi barn møter et barnevennlig tilbud med både avhør og oppfølging, som er tverrfaglig og koordinert.

Juristforbundet deler imidlertid også forslagstillernes bekymring over den straffesaksdominansen som har utviklet seg over tid og som delvis undergraver det helhetlige barneperspektivet som lå til grunn da Stortinget innførte reformen i 2007. Fra NOU 2017:12- *Gjennomgang av saker hvor barn har vært utsatt for vold, seksuelle overgrep og omsorgssvikt* siteres følgende:

«Da barnehusene ble opprettet ble det understreket at hovedvekten ikke skulle ligge på strafferettssporet, men på det å beskytte volds- og overgrepsutsatte barn. Hensynet til barnets beste og rettssikkerheten for de involverte er derfor to viktige prinsipper i mandatet til barnehusene. Saker som kommer til barnehusene, er ofte sammensatte og komplekse og krever bidrag fra flere offentlige tjenester som er tuftet på ulike tradisjoner og lovverk. En sentral oppgave for barnehusene er derfor å samordne aktørene i de ulike tjenestene for å gi målgruppen et best mulig målrettet og systematisk tilbud. I tillegg skal barnehusene påpeke systemfeil og mangler i tilbudet og samhandlingen mellom de forskjellige aktørene. Ved siden av foredrags- og undervisningsvirksomhet bidrar barnehusene både med anonyme og åpne konsultasjoner til ulike instanser i tjenesteapparatet. Bruk av konsultasjonsteam ved enkelte av barnehusene er også et vesentlig bidrag til å utvikle og systematisere det tverrfaglige samarbeidet.»¹

Fjerningen av de øremerkede midlene til ordningen har dessverre vist seg å skape en utfordring knyttet til å nå disse målsettingene, både for det enkelte barnehus men også gjennom økte regionale forskjeller. Etter hvert som omfanget av saker har økt kraftig i Norge, har mangelen på lovverk rundt barnehusenes virksomhet gjort barnehusene sårbare for påvirkning fra instanser som selv er presset på måloppnåelse og drift innen dette fagfeltet. Dette kommer blant annet til syne i spørsmålet om hvor mye behandling/oppfølging barnehusene skal kunne gi. Juristforbundet viser i denne sammenheng blant annet til Norgesprogrammet i Redd Barnas innspill til statsbudsjettet for 2023 og Nova-evalueringen av Statens barnehus fra 2021²

Når det gjelder kapasitet og tilgjengelighet så er Juristforbundet glade for at det omsider vil etableres et barnehus i Finnmark som har store udekkede behov. Juristforbundet tillater seg imidlertid å stille spørsmål ved om dekningen med dette vil være god nok.

Det vises i denne sammenheng til at Stortinget ved flere anledninger har behandlet saker knyttet til hvor mange barnehus det skal være i Norge og hvor stort sett alle de politiske partiene har ment at det er for lav dekning. I Innst. 339 S (2012-2013) forutsatte en enstemmig justiskomite ved

¹ NOU2017: 12 punkt 8.7

² Bakketeig, Stefansen, Andersen & Gundersen (2021): Evaluering av statens barnehus 2021. Nova rapport 12/21. Oslo Met <https://oda.oslomet.no/oda-xmlui/bitstream/handle/11250/2838387/NOVA-Rapport-12-2021.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

behandlingen av Meld.St. 15 (2012-2013) om forebygging og bekjempelse av vold i nære relasjoner. Det handler om å leve at regjeringen fortløpende skulle vurdere behov for flere nye barnehus.³

I innstilling 315 S (2014-2015) om et representantforslag fra Krf viste de daværende flertallspartiene til at det er helt sentralt å følge utviklingen av Statens barnehus nøye for å sikre at de har midler til å utføre det oppdraget de er satt til å gjøre. I Innstilling 189 S (2018-2019) om et representantforslag fra SV foreslo de nåværende flertallspartiene at det skulle etableres flere eller såkalte barnehus-satellitter for å øke kapasitet og redusere reiseavstand.

På tross av at det har vært bred enighet om behovet for å styrke barnehusene helt siden reformen ble vedtatt i 2007 viser det fremlagte Dokument 8:41 S (2022-2023) at det fortsatt er en vei å gå før de forutsetningene som et samlet storting la til grunn ved vedtaket om reformen blir fullt ut realisert. Juristforbundet håper derfor på at Stortinget ved behandlingen av dette representantforslaget fra SV samler seg om vedtak som kan forsere gjennomføringen og styrkingen av et tilbud som alle partier har vært pådrivere for.

Juristforbundet støtter på denne bakgrunn forslag 1-3 og 5-7 i Dokument 8:41 S (2022-2023) og begrunnelsene gitt for dette. Når det gjelder forslaget om at målgruppen til barnehusene utvides til også å gjelde mistenkte barn vises det til at gjennom årene har blitt forsket på hvordan å ivareta og tilrettelegge for fornærmede barn i straffesaker når de skal avhøres. Tilsvarende forskningsinnsats forefinnes ikke om mistenkte barn i straffesaker og hvordan en kan tilrettelegge for dem under avhør i straffesaker. I 2019 ga riksadvokaten mandat til politiet om å utvikle nye retningslinjer og det arbeides med videreutdanning om avhør av mistenkte barn. Den såkalte «Silje-saken» avstedkom en sakkyndigrapport ført i politibetjent Asbjørn Rachlew ved politihøgskolen og som synliggjør nødvendigheten av reform⁴⁵. Juristforbundet er svært opptatt av at alle steiner snus for å styrke rettsstaten og rettssikkerheten etter et 2022 som har skapt redusert tillit til rettsamfunnet Norge. Juristforbundet oppfatter Dokument 8:41 (2022-2023) som et av flere bidrag til å sette nødvendig fokus på behovet for økt rettssikkerhet.

³ Innst. 339 S (2012-2013) pkt 2.1.0.6

⁴ <https://phs.brage.unit.no/phs-xmlui/handle/11250/2833034>

⁵ <https://www.politihogskolen.no/forskning/nyheter-forskning/styrker-laring-om-mistenkte-barn/>